

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ATATÜRK'ÜN 100. DOĞUM YILINA ARMAĞAN

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXIV

Yayın Komisyonu

Prof. Dr. Hüseyin ATAY (Dekan)

Prof. Dr. Hüseyin YURDAYDIN

Doç. Dr. İsmet KAYAOĞLU

Doç. Dr. Beyza BİLGİN

Doç. Dr. Günay TÜMER

Doç. Dr. Rami AYAS

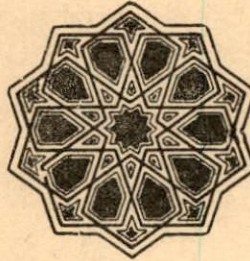
Makalelerin bilim ve dil bakımından sorumluluğu yazarlarına aittir.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

Cilt : XXIV

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>
Prof. Dr. Hüseyin ATAY, <i>İslamda Hayır İşleri</i>	1
Prof. Dr. Hüseyin ATAY, <i>Medreselerin Gerilemesi</i>	15
Prof. Dr. Hüseyin ATAY, <i>Temizlik ve Çeşitleri</i>	57
Prof. Dr. İsmail CERRAHOĞLU, <i>Garânik Meselesinin İstismar- cuları</i>	69
Prof. Dr. Cavit SUNAR, <i>İnsan Olma Yolu</i>	93
Prof. Dr. Cavit SUNAR, <i>Erzurumlu İbrahim Hakkı ve Terbiye Kuralları</i>	127
Prof. Dr. Hikmet TANYU, <i>Martin Luther'in Türkler Hakkındaki Sözleri</i>	151
Prof. Dr. Mehmet TAPLAMACIOĞLU, <i>Anayasanın Sosyo-Juri- dik Eleştirisi</i>	163
Doç. Dr. Neda ARMANER, <i>Okulda Çocuğun Düşünce ve Davra- nışını Etkileyen Faktörler ve Rehberlik</i>	167
Doç. Dr. Neda ARMANER, <i>Çocukluk Dönemi Dini</i>	175
Doç. Dr. Mehmet AYDIN, <i>Ateizm ve Çıkmazları</i>	187
Doç. Dr. Mehmet AYDIN, <i>Din ve Felsefeye Göre Tanrı</i>	205
Doç. Dr. Mehmet DAĞ, <i>Kelâm ve İslâm Felsefesinde Hareket Ku- ramı</i>	221
Doç. Dr. Ethem RUHİ FIĞLALI, <i>İbn Sadru'd-din Eş-Şirvânî ve İtikâdî Mezhepler Hakkındaki Türkçe Risâlesi</i>	249
Doç. Dr. Ethem Ruhi FIĞLALI, <i>Tercümânü'l-Ümem</i>	277
Doç. Dr. Kemal IŞIK, <i>Mutezile'nin İlk Kurucusu Vâsıl B. Ata ve Büyük Günah Meselesi</i>	337
Doç. Dr. İsmet KAYAOĞLU, <i>Anadolu Selçukluları Devrinde Ti- cari Hayat</i>	359
Doç. Dr. Abdulkadir ŞENER, <i>İslam Hukukunda İctihad ve Taklid Problemi</i>	375

	<u>Sayfa</u>
Doç. Dr. Cihad TUNÇ, <i>Töbe Hakkında Bazı Meseleler</i>	389
Dr. Hayrani ALTINTAŞ, <i>Tasavvuf</i>	413
Ass. Münir ATALAR, <i>Osmanlı Padişahları</i>	425
Dr. Mehmet BAYRAKDAR, <i>Yeni Felsefe ve Yeni Felsefeciler</i> .	461
Doç. Dr. Beyza BİLGİN, <i>Din Eğitiminin Genel Eğitimdeki Yeri</i>	469
Ass. Ruhi KALENDER, <i>15. Yüzyılda Arapça Musiki Terimleri ve Türkçe Karşılıkları</i>	485
Esat KILIÇER, <i>İslâmda Aile Plânlaması</i>	491
Dr. M. Cemal SOFUOĞLU, <i>Şia'nın Sahabiler Hakkındaki Bazı Görüşleri</i>	533
I. GOLDZİHER, <i>İslamiyetin İlk Zamanlarında Zühd.</i> Çev. Dr. Hayrani ALTINTAŞ	539
Afif Abdu'l-Fettah TABBARA, <i>Hız. İbrahim (A.S.) Çeviren Dr. Mehmet AYDIN</i>	547
Antoine VERGOTE, <i>Ergenlikte Din.</i> Çev. Dr. Erdoğan FIRAT ..	583
Muhammed TALBI, <i>Bid'atlar</i> Çev. Dr. Mehmet ŞİMŞEK	593
Louis GARDET, <i>İslâm "Din İlimleri" İçinde İlm-i Kelâmın Yeri Üzerinde Bazı Düşünceler</i> Çev. Dr. M. Sait YAZICIOĞLU .	609

KİTAP TANITMA

Doç. Dr. İsmet KAYAOĞLU, <i>İslamic Medicine</i>	621
Doç. Dr. Abdulkadir ŞENER, <i>Fıkhu'l-İmam el-Evzâ'i Evzâ'i. Evvelu Tedvin Li-Fikhi'l-İmam</i>	623
Dr. Mustafa Sait YAZICIOĞLU, <i>İslam Düşüncesinde İnsan Hürriyeti Problemi (Mutezile Çözümü)</i>	627
Ahmet KOCA, <i>Fakültemiz Kütüphanesine Gelen Kitap ve Dergiler</i>	631

YENİ FELSEFE VE YENİ FELSEFECİLER

Dr. Mehmet BAYRAKDAR

F.Brentono ile başlayan ve E.Husserl'de kurallaşan belirginolay bilmi (phenomenologie) nden, S.Kierkegaard'ın öncülüğünü yaptığı ve K. Jaspers, G.Marcel ile dinî karakterde sürdürülmüş olan, ve M. Heidegger ile varlık ilmi (ontologie) ne, J.P. Sartre ile ise tanrı tanımazlığı (atheisme) a uygulanmış olan varoluşçuluk (existentialisme) tan, ve son olarak E.Mounier ile başlayan çağdaş şahsiyetçilik (personnalisme) ten sonra, felsefe tarihi, günümüzde, Fransa'da yeni bir felsefî akıma şahit oldu: Yeni Felsefe (la Nouvelle Philosophie).

Biz, burada, bu akımı derinliğine ele almaktan ziyade, onu çok kısa olarak türk felsefe çevrelerine tanıtmak istedik.

Dini ve ideolojik akımlar gibi, bazan felsefî akımlar da, toplumun, her türlü sarsıntılar sonunda, yeni yönelişlere başladıkları veya öyle sandıkları anlarda ortaya çıkarlar veya kendilerini yenilerler.

İşte, 1968 Mayısında Fransa çok yönlü bir, özellikle siyâsî ve iktisadî, patlamalar yaşadı ve aynı zamanda, toplumu bunalımdan kurtarmak için de, yeni yeni çareler aranmaya başlamıştı. Kimileri Fransızlaş-tırılmış bir komünisçilik ve sosyalistçilik birliğini, kimileri ılımlı toplumsal bir kapitalisçiliği, kimileri de yeni daha başka eklektik bir çözüm ortaya attılar.

1968 Mayısından sonra başlayan ve oluşumunu felsefî içerikte yaklaşık olarak sekiz yılda tamamlayan bu eklektik çözüm yolu, 1976'nın 10 Haziranında, "La Barbarie A Visage Humain" adlı kitabın yazarı ve bir bu yeni akım yanlısı olan, Bernard-Henri Lévy tarafından "Yeni Felsefe" diye adlandırıldı¹.

Ve bundan böyle, yeni felsefeyi kalemle savunan bazı Fransız düşünürlerine de, "Yeni Felsefeciler" (Les Nouveaux Philosophes) dendi.

¹ Les Nouvelles Litteraires, No. 2536, 10 Juin 1976, Dossier "Les Nouveaux Philosophes", ve Lire, Bernard-Henri S'Explique, No. 33, Mai 1978.

Genel olarak, bu yeni felsefeyi, felsefe yönünden bir ruheu metafizik, siyâsî yönden, temelinde hristiyan din ahlâkına dayalı toplumsal bir kapitalişçilik diye tarif edebiliriz. Yeni felsefe, felsefi, siyâsî, ekonomik anlamda çeşitli sol akımlara mensup bazı militanların, 1968 olaylarından sonra, dindar çevrelerle barışmaları sonucu felsefî ve siyâsî içerikli olarak, ortaya koydukları bir akımdır. Bu yeni akımın temeli bir yandan diyalektik ve tarihi maddeciliklerin insan ve onun tarihi gayesini açıklamaya yetmezliği tezine, diğer yandan katı kapitalişçiliğin eleştirisine yaslanır.

Kısaca tariften sonra, yeni felsefecilerin kimler olduğunu görelim: Çeşitli Fransız dergi ve basınında çeşitli listelerde ve hepsinde ortak olarak sık sık zikredilen isimler şunlardır: Jean-Marie Benoist, Jean-Paul Dolle, Michel Guerin, Christian Jambet, Guy Lardreau, Françoise Lévy ve Philippe Nemo².

J-M. Benoist, Marx est mort, La Revolution Structurale, Tyrannie Du Logos, Pavane Pour Une Europe Défunte gibi eserlerin; J-P. Dollé, Le Désir De Révolution, Haine De La Pensée, Voie D'Accés Au plaisir gibi eserlerin; M. Guerin, Lettres A Wolff, Nietzsche Socrate Héroïque gibi eserlerin; Ch. Jambet, L'Ange, L'Apologie De Platon gibi eserlerin; F. Lévy, Karl Marx Histoire D'Un Bourgeois Allemand gibi eserin; Ph. Nemo, L'Homme Structural gibi eserin; G. Lardreau, L'Ange, Le Singe D'Or gibi eserlerin sahipleri idiler.

Bu Felsefecilerden hemen hepsi 1968 Mayıs olaylarında yirmi, yirmi beş yaşlarında siyâsete kendilerini kaptırmış maddeci militan idiler.

Bunlardan Ch. Jambet ve G. Lardreau stalinci militan, J-M. Londra'da da diplomat ve hristiyan solcu, J-P. Dollé maocu ve fransız komünis partisi militanı ve diğerleri de çeşitli sol akımlara meyyal militan idiler⁴.

1968 den sonra, bu felsefeciler, militanlık psikolojisinden sıyrılmaya başlayınca şimdiye kadar "gerçek" adına konuşan ve "gerçek" adına yapmanın sadece K. Marx, Mao olmadığını anladıkları zaman ve özellikle hristiyan yazar ve düşünürlerden La Cuisinière ve Le Mangeur D'Hommes adlı eserin sahibi Andre Glucksmann ve Dieu est Dieu, Nom De Dieu, Ce que je Crois adlı eserlerin sahibi Maurice Clavel ile tanıştıktan sonra

2 Le Nouvel Observateur, No. 611, 12 Juillet 1976.

3 Les Nouvelles Littéraires, No. 2536, 10 Juin 1976.

4 Aubral F. ve Delcourt X., Contre La Nouvelle Philosophie, Gallimard, Paris, 1977, s.

bir yandan hepsi dine ve hıristiyan kültürüne diğer yandan, Lardreau, Rousseau'yu, Jambet, Eflatun'u, Guérin Nietzsche'i, Dollé, Heidegger ve Heraklitos'u, Benoist, Descartes'i metafizik yönde güncelleştirmeye ve yorumlamaya başladılar ve yeni felsefeyi yaptılar.

Şimdi bütün bu felsefecilerin ortak özellik ve sıfatları olarak şunları sıralayabiliriz:

- 1- 1968 olayının mirasçıları,
- 2- Metafizikçiler,
- 3- Yeni ruhiyatçılar ve mistikler,
- 4- Hıristiyanlığa dayalı ekonomik mânada toplumcu kapitalistler,
- 5- Komünistliğe ve maddeciliğe karşıdılar.

Ve ortak sloganları:

- 1- Marxçılık bir barbarlık,
- 2- Herşey sadece bir nutuk,
- 3- Herşeyi politikleştirmekten kaçınmak,
- 4- Sosyalistler aldatıcılar⁵.

Bugün Fransa'da çoğunluğun benimsediği ve okuduğu bu düşünceler ve onların düşünceleri, kendileri de belirttikleri gibi, gerçekte ne bir ekol ne de, felsefe tarihi içinde, bir yenilik olmadığı halde⁶ niçin "Yeni" sıfatı ile hem kendileri, hem de düşünceleri sıfatlandı?

Bilindiği üzere düşünce tarihinde, felsefe gerek bir genel metodoloji, gerekse gerçeğin ve bilginin teorisi olarak, zaman zaman çeşitli kimselerin eleştirilerine uğradığı gibi, Fransa'da da gerek sağdan gerek soldan bazı kimseler felsefe ve onun eğitime karşı çıkmışlar idi: Ve bu karşı çıkışı doğru bulmayanlardan ve felsefeyi ve felsefe yapmayı savunanlardan, daha önce ismini zikrettiğimiz bir Bernard-Henri Lévy herşeye rağmen, felsefenin yeniden yapıldığını göstermek için bu ilgi çeken düşünceleri ve onların düşüncelerini "yeniden felsefe" anlamında "Yeni" sıfatı ile sıfatlandırmıştı⁷.

Şimdi, bu kısa bilgiden sonra, yeni felsefecilerin Gerçek, İlim, Tarih, Din, Siyâset hakkında kısaca görüşlerini özetlemeye çalışalım.

5 Bernard-Henri Lévy, "La Polie-Maurice-Clavel" Le Nouvel Observateur, No. 598 26 Avril 1976.

6 Lire, No. 33 Mai 1978 "Bernard-Henri Lévy S'Explique."

7 Bak: A.g.e.

Gerçek ve Yeni Felsefeciler:

Yeni felsefeye göre Gerçeğin ne olduğunu tarif etmezden önce, yeni felsefecilerin Gerçeği nerede aradıklarını belirtelim. Gerçeği gerçek olarak nerede aramalıdır?

Kişisel yaşanması mümkün olan veya olmayan düşünce, veya düşünceler sahasında mı, yoksa toplumsal olarak yaşanan olaylar sahasında mı? Başka bir deyişle, Gerçek tarihi mi yoksa ilmimidir?

Bazıları, "her gerçek olan akli, her akıf olan gerçektir" diyen ve mutlak akılcılığı savunan Hegel gibi, Gerçeği akılda, bazıları da onu tarihte ve ilimde aramışlardır. Yeni felsefeciler de bu sonunculardandırlar.

Onlara göre, Gerçek "Nutuk" (Discours) dan ve "Tarihten" başka birşey değildir. Lardreau, bu konuda şöyle der: "Ben, Gerçeğin Nutuktan başka birşey olmadığını söylüyorum".⁸ Aynı şekilde herşeyin Nutuk'ta olduğunu ve görünen şeylerin gerçeklikleri kendilerinde ve kendilerine göre ne olursa olsun, insan için gerçekleri ancak insanın onlar üzerine olan nutuklarındadır. Ve onların gerçekliklerini Nutuk'da aramalıdır. Ve aynı felsefeci bunu şöyle vurgular: "Ben, tabiatın olmadığını, sadece tabiat üzerine nutukların olduğunu söylüyorum".⁹

Mademki, yeni felsefeciler Gerçeği tarihte ve Nutuk'da arıyorlar onlar Gerçeği varlık olarak gerçek değil psiko-sosyolojik "olay" olarak anıyorlar ve onu Nutuk olarak sembolleştiriyorlar. Toplumsal Nutuk olan olaydan metafizik Nutuk'a çıkmak ve varlıksal Gerçeği bu şekilde anlamak istiyorlar. Yeni felsefecileri bu görüşe iten etkin neden, herhalde, onların marxcı özgeçmişleridir. Çünkü, Marx'a göre başlangıcı geçmişe dayalı tarihi maddecilik geleceğin Gerçeğine yön verir ve onu belirler. Tüm gerçeği yapmak için tarihi bilmek gerekir. Yeni felsefeciler diğer yandan Gerçeğin sözle ifâdesi ve Gerçeği sözde arama görüşleri ile de sofistlerden farksızdırlar. Fakat onların sofistcilikleri eski Yunan sofistciliğinde olduğu gibi şahsi menfaate değil, belki bir kültürün ve ideolojinin savunuculuğuna dayanır. Son olarak onlara, göre Gerçek hıristiyanlık, hıristiyan kültürü ve hıristiyan kelâmıdır¹⁰.

İlim ve Yeni Felsefeciler:

Gerçek felsefeci, az çok müsbet ilimle ilgili olan felsefecidir. Eflatun'un "Geometri bilmiyorsa, hiç kimse buraya giremez" inden, Husserl'

8 Guy Lardreau, L'Ange, s. 18.

9 Bak: A.g.e., s. 18.

10 Aubral F. ve Delcourt X., Contre La Nouvelle Philosophie, Gallimard, Paris, 1977 s. 70.

in "Felsefe kesin ilim olarak" sözüne kadar felsefeciler müsbet ilimle olan münasebetlerini sürdürdüler. Fakat günümüzde ilim ve bilginin teknoloji olarak uygulanması ve insan hayatını tehdit eder duruma gelmesi ile, haklı veya haksız olarak, bugünün düşünürlerinde ilme karşı bir kuşku belirdi ve uzun zamandır ilimden beklenen "herşey"e sırt çevrilmeye başlandı. Ve yeni felsefeciler de insan varlığı için zararlı olan teknolojik anlamda bir ilim anlayışına karşı çıktılar.

Bizim Fuzulî'nin Aşk adlı şiir parçasında "Allah'ım.. ilmi kötülük olanlara, yardım et, ..." diyerek XVI. yüzyıldaki kötü ve zararlı ilme karşı olan husumeti, "Bilgi kötülüktür, o vücuda kötülük yapıyor" diyen bir yeni felsefeci Dollé¹¹ ve "Biz ilim için bütün saygımızı kaybettik" diyen bir yeni felsefeci Lardreau¹², arasında ne kadar benzerlik vardır. Evet, yeni felsefeciler, gayesi ve sonu insanı "yiyen" ve "tehdit" eden bir ilim ve ilim anlayışına karşıdılar.

Onlara göre, İlimin bir kuşku ve korku hâline dönüşümü, ilmini ve teknolojisini siyâset ve ideolojiye tatbik eden bazı ilimciler tarafından olmuştur. "Bilginler mutlak hegemonyayı arzularlar. İyi hükmetmek için, bilgiyi iyi tanımak, iyi bilmek ve iyi kullanmak. İşte onların yönelimleri".¹³

Diğer yandan; ilimde olması gereken bir ilim ahlâkının yokluğu da ilmi bu hale getirmiş. Lardreau'ya göre, gerçek ilim ve gerçek gelişme ahlâk ve iman ile yoğrulandır¹⁴.

Bu son, ilme ahlâkı değerler sokulmalıdır görüşü ile, yeni felsefeciler, Kant ile başlayan ilmi bilgi ile ahlâkî değerlerin sahalarının ayrılığı, ayrımı fikrine zıd bir görüş getiriyorlar ve ilmin ancak ahlâkî değerlerle birlikte ve onlara göre kullanıldığı taktirde insanlara faydalı olacağını söylüyorlar.

Tarih ve Yeni Felsefeciler:

Tarih, acaba yapılmış şeylerin mi, yoksa şimdi yapılan veya yapılacak şeylerin mi tanımı olmalıdır? Başka bir deyişle, zaman noktayı nazarından, geçmişe mi, yoksa geleceğe mi tarih demeliyiz?

"Esas olarak, Tarih, bir şeyin değişmezliği değil, çünkü gelecek bir mümkünün imkâniyeti değil, fakat o sadece kabuledilebilirler zincirinin akışıdır kuramının mantığıdır¹⁵.

11 Dollé J-P., Voie D'Accés Au Plaisir, s. 239.

12 Lardreau G., Le Singe D'or, s. 82.

13 Bak: A.g.e., s. 20.

14 Lardreau, G., Le Singe D'Or, s. 88-89.

15 Dollé, J-P., Haine De La Pensée, s. 64.

İşte bir yeni felsefecinin tarihi tanımı. Buna göre Tarih geleceğe dönük, fakat gelecekte bir ihtimaller mantığı değil; zıddına önceden öngörü ve bu öngörünün kesin olarak yapılmasıdır. Böylece Tarih ileriye dönük kabul edilmiş bir bilgi ve aynı zamanda onun metodudur. Tarih öteyandan, özleyiş ve arzu değil fakat, "bir özgerçekliktir"¹⁶.

Görülüyorki, geçmiş yeni felsefeciler için bir Tarih değil, fakat belki bir Kültürdür. Diğer bir deyişle, Tarih, şimdiki zamanın tarihi, geçmişin inkârıdır. "Sadece şimdiki zaman vardır, geçmiş yoktur"¹⁷.

Yeni felsefeciler için Tarih diğer yandan kişisel değil ancak siyasi ve toplumsaldır, ve Tarih otorite ile vardır.

Bu otorite Devlettir. "Tarih ancak Devlet olarak vardır"¹⁸. Bu tez, Engels'in meşhur "Devlet, bir sınıfın hâkimiyetinin ifadesidir" ine karşıt tezdır. Ve Tarih yeni felsefecilere göre, çoğunluğun üsdat kabul ettiği kimsenin sözü ve ona karşı olan isyanla çarpışma, böyle iki zıddan birinin galibiyetidir¹⁹. Bu manada Tarih tamamen siyâsîdir ve bir siyasî tezin oluşumu ve gerçekleşmesidir.

Siyâset ve Yeni Felsefeciler:

Yeni felsefecilerin siyâset ve iktisat alanındaki görüşleri genel olarak Marxçılık ve ondan türeyen diğer görüş ve sistemlerin inkârı bir yandan, diğer yandan da Adam Smith'in mutlak kapitalizmi yerine, hem siyasette hem de iktisatta ılımlı bir kapitalisteliğe dayanan bir görüşü savunuyorlar. Ve buna "Yeni Sağcılık" dendi. "Bu kişiler bir yeni siyasetin icadı esnasındadırlar. Onlar geleneksel solcu siyasetin tarihini ikiye ayırmıyorlar²⁰. Yeni sağa karşı olan Francois Maspero da aynı gerçeği alaylı bir şekilde şöyle dile getirir: "İşte yeni sağ. On yıl önce, onlar Marx ve kokakolanın çocukları idiler"²¹.

Görüldüğü gibi, yeni sağcılık eski solculuğun inkârıdır. Ve bu noktada, Soljenistyne'in yeni felsefeciler üzerine etkisi inkâr götürmez bir şeydir²². Yeni felsefecilere göre, zamanımızın mutlak kötülüğü marxçılıktır ve hatta K. Marx bizzat kendisi günümüzün marxçılığına göre bir karşıt marxçıdır²³.

16 Lardreau, G., L'Ange, s. 20.

17 Bak: A.g.e., s. 21.

18 Dollé J-P., Haine De La Pensée, s. 64.

19 Lardreau, G., L'Ange, s. 22.

20 Lévy B-H. İle J. Paugam'ın "Parti pris" adlı France-Culture'deki 15 Nisan günü konuşmadan.

21 Maspero F., Le Nouver Observateur, 27 Septemnbre 1976.

22 Le Quotidien De Paris, 31 Mai 1974.

23 Glucksmann A; La Cuisinière Et Le Mangeur D'Hommes, s. 15.

Yeni felsefecilerin pratikte, bugünkü giscardcı politikayı destekledikleri bir gerçektir. Bunun için Jambet "1968 Mayısından sonra siyâsî ve idari devrimi gerçekleştirdik. Herşeyden önce giscardcılığı ima ederim"²⁴. Herne kadar pratik siyasette giscardcılığı savundular ise de, gerçekte ve idealde daha iyi bir idare, belki sloganları olan hıristiyan solculuğu uygulamak isterler. Bunun için yeni felsefe reklamcısı ve hararetli savunucularından M. Clavel şöyle der: "Tek bir kelime ile, işçi sınıfı için Giscard'ın idaresinden daha iyi bir idare yoktur. Bizim yıkmak istediğimiz de odur"²⁵. Onlar için Giscardcılık kendi idealleri için, belki bir geçiş devresi olabilir. Ve yeni felsefeciler, yeni sağcılığın, marxçılıktan ve kapitalistçilikten daha iyi olduğunu söylüyorlar. Çünkü onlara göre, gerçekte, bugünkü marxçı solculuk kapitalistçiliğin bir başka tarafını ifade eder. Bunun için Dollé "Kapitalistçilik, değişe değişe marxçılığın gerçeği oldu"²⁶.

Yeni felsefecilere göre, her şey siyasetleştirildiği halde, Allah'ın siyasetleştirilmediği yani siyasette ve siyâsî teorilerde suistimal ve alet etmeden Allah'ın referans olarak kullanılmadığını söylerler. Bu noktada kendileriyle bazı düşmanları alay eder ve onları siyâsî teolojiler diye adlandırır²⁷.

Din ve Yeni Felsefeciler:

Bir yeni felsefeci Françoise Lévy'e göre, kendisi bizzat "Din" haline dönüştürülen ve peygamberi Marx, kitabı "Das Kapital" olan marxçılık, gerek yeni felsefecilerin gerekse başkalarının gözünde, tarihte dinin zıddına yapılan herşey gibi, marxçılıkla din olmaya dönüştü²⁸.

Biz burada komünistliğin şu veya bu manada bir din olup olmadığını tartışmayacağız; fakat burada şunu ifade etmek gerekirken, yeni felsefeciler gibi bazı batılı din tarihçileri özellikle B.W. Cherratt ve D.J. Hawkin, Paul Tillich'in Dynamics of Faith adlı kitabındaki dinlerin sınıflamasını dikkata alarak marxçılığın seküler bir din olacağı üzerinde dururlar²⁹.

Dini inkar eden pozitivistliğin babası A. Comte, bizzat kendisini peygamber ilân ederek pozitivist dini kurdu. (Catachisme Positiviste).

24 Ch. Jambet'in "Génération Perdue" adlı France-Culture'deki konuşmasından.

25 Clavel M. Journal Lui, No. 55 Decembre 1966.

26 Dollé J.-P. Voie D'Accée Au Plaisir. s. 220.

27 Roger Ph. ve Compagnon A, Un Ange Passe, Tel que, No 67 Automne 1976,

28 Levy, F., Karl Marx Histoire D'Un Bourgeois Allemand, s. 144-153.

29 Sherratt B.W. ve Hawkin D.J., Gods And Men, London, 1972, s. 246-247.

İnanca "haram bir hastalık diyen"³⁰ ve meşhur "Allah öldü" sözüyle nihilisme'i en son noktasına vardırان Nietzsche bile, yeniden bir "allah" yaratmanın ve inanmanın zorunluğunu "İnsan üstü" teorisi ile yeniden ortaya koydu. Hatta M.Guerin Nietzsche'in nihilisme'ine amentüsü olmayan bir din olarak bakar. Aynı yolla Heidegger'in meşhur "Tanrı var, fakat yok"³¹ sözü ile ortaya koyduğu olumsuz inanç da dinin insan için ne kadar lüzumlu olduğunu gösteren modern felsefedeki isteklerdir. İşte yeni felsefecilerin de yeniden dine ve dinî yaşayışa dönüşlerini bu noktada aramak gerekir.

Bunun için, B-H. Lévy şöyle diyor: "Dini yaşayışa karşı olan terör-cülüğü yenmek lazım"³², ve aynı kişi "sosyalistlik adına, dini yaşayış silip atma ve onu örtbas etmeyelim"³³.

Yeni felsefecilerin dine dönüşlerinde, bir hıristiyan solcu ki, maddeci solculukla ekonomik alandaki solculuğu iyi ayırabilen ve "Ben (Je) imanın bir parçasıdır"³⁴ diyen M. Clavel'in etkisi çok olmuştur.

Jambet ve Lardeau din ve inancın basit vicdan işi olmadığını, her konuda ve her işte, insanın işi ile inancı arasında uygunluğu araması lazımdır diyerek "biz sulh için gelmiyorduk fakat, babayı oğluna, kızı anneye karşı çıkarmak için kılıcı getiriyorduk; her Fransız ailesinde, her konuda İsa'ya baş vurulmasının gerekliliğini getiriyorduk"³⁵ diyorlardı.

Nemo için, din ve inanç en geniş sosyolojik manası ile bir ahlâk ve etikdir. Ona göre insan Allah'a inanmalı ve inancını yaşamalıdır. Allah ve insan birbirlerine çok yakındırlar ve Allah, insanı her yönü ile kuşatmıştır. "İnsan ruh olarak Allah'ın zamandaşdır, kendini çevreleyen Allah'ın oğludur"³⁶.

Netice olarak derizki, kısaca tanıtmaya çalıştığımız bu yeni felsefe, aslında doktriner manada bir yeniliği olmayan, maddeci ve Tanrı tanımaz felsefeye karşı, metafizik ve bir inanç felsefesini, felsefi, sosyal ve politik açıdan da ele alarak, Eflatun, Descartes, Leibniz, Pascal'lardan hatıta Nietzsche ve Heidegger'den bile esinlenerek eklektik olarak yeni metafizik ve yeni ruhculuk şeklinde ortaya konmuştur; siyasette, özgürlükçü, ılımlı bir sosyalistlik ve ılımlı bir kapitalistliktir.

30 Nietzsche F., *Fragments Posthumes*, Automne 1887, s. 76.

31 Heidegger M., *Question I*, s. 35.

32 Lire, B-H. Leey S'Explicite No. 33, Mai 1978.

33 A.g.e.,

34 Clavel M., *Ce que Jecrois*, s. 140.

35 Aubral F. ve Delcourt X., *Contre La Nouvelle Philosophie*, s. 154.

36 Nêmo Ph., *L'Homme Structural*, s. 234.